

Užitečné informace:

Kemp Razvršje: 2eura/os., 1euro/stan (čisté záchodky, sprchy, teplá voda, kuchyňka, ohniště, 20 minut chůze lesem k Černému jezeru)

Mapa Durmitoru: 4 eura (zakoupeno v informačním centru v Žabljaku)

Mapa Bjelasice: 5 euro (zakoupeno v informačním centru v Žabljaku)

Ceny: chléb 0,40 (na snídani pro 7 osob jsou potřeba dva)

zelenina (přibližně jako u nás, levné jsou papriky a melouny)

pivo 0,40 – 0,80/láhev (točené pivo 1 euro až 1,5 euro)

víno 2 – 4 eura (v láhvi, záleží na kvalitě, VRANAC mi chutnal)

masová konzerva 1-3 eura (velice úzký sortiment)

1 kg domácího sýra 3 eura (odebráno z katunu v pohoří Bjelasice)

bochník domácího chleba 2 eura (odebráno z katunu v pohoří Bjelasice)

Doprava:

Mojkovac – Žabljak = 8 euro/os. (70 km, typ přepravy-KOMBI)

Žabljak – Most přes Taru = 2 eura/os. (23 km, typ přepravu-BUS)

Most přes Taru – odbočka na Biogradské jezero = 4 eura/os. (50 km, typ přepravy-KOMBI)

Trešnjevik – Andrejevica = zadarmo stopem (autobus nejezdí !!!)

Andrejevica – Plav = 1,3 euro/os. (cca 20 km, KOMBI)

Plav – Gusinje = 1 euro/os. (cca 10 km, KOMBI)

Gusinje – Bielo Pole = 5 euro/os. (cca 80 km, KOMBI)

Bielo Pole – Bar = 4,6 euro/os. (hodně km, VLAK)

Pozn: Vždy jsme cestovali ve skupině 7 lidí. Ceny jsou z roku 2005 včetně započtení dopravy batohů.

Rada do DURMITORU:

Pokud máte v plánu zdržet se na tři a více dní, vyplatí se podniknout trek napříč pohořím. Pokud totiž táboříte v Žabljaku, vedou z něj totiž jen dvě cesty do západních částí Durmitoru, které po prvních dvou dnech omrzí. Viz „Líný den“.

Rada do BJELASICE:

Pozor na orientaci a práci s mapou. Lesních cest je tu opravdu hodně a značek málo.

Lepší spoléhat na rady místních lidí.

Rada do PROKLATIJE:

Dolina Grbaja už není tak liduprázdné místo, jak píše Ivo Petr. Jezdí jsem spousta turistů, včetně plných autobusů od různých cestovek. Místní toho začínají využívat a vybírají peníze za nocleh. Naštěstí to není mnoho. Viz „Den albánských koz“.

!!! UPOZORNĚNÍ: čtení následujících řádků je dlouhé, nudné a je na vlastní nebezpečí !!!

Den první (22.7. - pátek)

Telefon zazvonil krátkým tónem, vibrační zadrnčel na stole a dal najevo, že je o jednu příchozí SMS zprávu bohatší.

Hlásím plný batoh! Cca 24 kg bez vody! autorem zprávy je Ezi a já po jejím přečtení kroutím s neuvěřením hlavou. Můj batoh má 15 kg, Martina je na tom podobně, takže to vypadá, že jsem na něco důležitého musel zapomenout. Anebo se Ezi pomátl a veze sebou snad kompletní potápěčskou výbavu.

Je 22. července roku 2005, pátek, oblačno a my jedeme na vandr do bývalé jugoslávské země Černá Hora. V pácu máme podívat se do třech pohoří a také podnikneme nějakou tu promenádu v plavkách po prý krásném černohorském pobřeží. To kvůli holkám, se kterými na tak velkou akci jedu poprvé.

Vyzvedávám Martinu u ní doma a jdeme na nádraží. Ještě na schodech potkáváme paní Dvořákovou.

„Vy jedete na vandr? Dyt' bude chcát!“ udiveně hledí na naše batohy.

„Tam, kam jedeme, pršet nebude!“ ujišťujeme jí, že také o déšť nestojíme. A vlastně také doufáme, že tomu tak nebude.

Naše cesta začíná v Litoměřicích. Po půl deváté večer nastupujeme do vlaku na Prahu. Na Hlavním nádraží v Praze, hned vedle Sherwoodského lesoparku, se vítáme s Lenkou (nejvíce se vítá Ezekiel).

Těžká, litinová kola rychlíku Panonnia pohnula lidmi přeplněným vlakem ve 23:23 hod. U okna sedí dva Chilané, kteří si zřejmě mysleli, že si pořízením místenky zajistí celé kupé pro sebe. Naštěstí přišli až po nás, takže máme možnost shlédnout jejich zklamání ve tváři, ze kterého je čitelné přesně toto: „Jé, tady už někdo je! Hm.... Myslel jsem, že se tu natáhneme přes celou sedačku, zatáhneme záclonky a nebude nás nikdo otravovat. :o(.“

Smůla! My čtyři jsme tedy už na cestě. Co dělají ti tři ostatní se dovíme ráno. Brzo ráno.

Den Budapešťsko – Bělehradský (23. 7.)

První kontrola jízdenek. Stačili jsme si všimnout, že Chilané mají lístek až do Budapeště. No pěkný! To se teda nevyspíme ani my. V šesti lidech v jednom kupé to prostě nejde. Nevím, jak to dělají ostatní lidi, ale já prostě ve vlaku neusnu. Nejde mi to. Mám tedy jen zavřené oči a snažím se tuto smůlu prolomit. Víím ale, že je to stejně marné.

Do Brna přijíždíme ve 2:50 ráno. Už je vidím, a tak jim jdu naproti. Petr, Filip, Radek a Dana. První se ke mně řítí Filip. Vypadá normálně. Jak by také ne. Je to starý mazák, už někde byl, takže ho akce tohoto typu nějak nevzrušují. Zato Dana nepřehlédnutelně oplývá nadšením. Je natěšená, protože jede takhle poprvé. Neznám ji dlouho. Je to aktivní a zvědavé děvče, proto se asi přihlásila, když se o naší malé putovní akci dozvěděla. A protože nemá zkušenosti s lezením po horách, ráda si vyslechla moje rady ohledně vybavení. Já jsem teď zvědavý, jakým způsobem se s tím vypořádala. První a základní věc už splnila na výbornou. Má dobrou náladu! Petr má náladu chmelovou. Stojí na peróně a né a né nastoupit. Kouká do země a zřejmě se pere s představou, jaké by to asi bylo, kdyby vyměnil 26 hodinovou cestu vlakem, která ho čeká, za postel, která by pro něj byla v této chvíli tím nejlepším. Pak tu stojí Radek. Stejně jako ti tři, je můj spolužák, avšak on s námi nejede. Jen dělal doprovod těm třem a chtěl nám všem popřát šťastnou cestu.

Petr nakonec nastupuje, takže v plném počtu můžeme Radkovi zamávat a vyrazit směr Budapešť.

„Kolik máš triček Dano?“.... testuji její výbavu.

„Čtyři! A kolik Ty?“

„Taky čtyři! Takže vede Lenka s devíti!“ ..... Nevím, co s nimi bude dělat, ale je už velká, asi ví, co dělá. Mě snad ty čtyři postačí. Budu si je poctivě prát. Nebo o to poprosím Martinu. He he.

V Budapešti jsme asi okolo osmé ranní a jízdní řád velí k pětihodinové prohlídce maďarské metropole. Nevyspal jsem se ve vlaku, takže na rozdíl od ostatních zůstávám ležet v parku pod stromem, pospávám a hlídám věci. Zůstává ještě Martina, která hlídá zase mě! Zbytek skupiny očumuje památky. Po této necestovní aktivitě se už však těšíme pohodlí „IC Budapešť – Bělehrad“.

V Bělehradě budeme naposledy přeseďat a pak pojedeme nocí až do Mojkovace. Nezáživnou nocí, kdy opět neusnu. Věděl jsem to a tak jsem se pro tuto chvíli vybavil lahvemi červeného. Martina veze bílé. Tahám korek ze skla, osvobozuji nápoj šlechticů a mohutně lokám.....

..... není mi dobře .....

..... aha! Mám pěknou wopici!.....

.....jsme v Bělehradě ..... „nejsou místenky!“ .....
jsem na peróně a hlídám ostatním věci.

.....vlak už je tady..... je mi zima.....kde jsou ostatní?.....

..už jdou.....

.....ve vlaku lidé jsou, ale místo tu pro nás je.....

..... roztahujeme sedadla pro ležink.....

DURMITOR

Den řeky Tary

(24. 7.)

Budím se na sedadle, v puse jak v sušárně. Ezi s Lenkou a Mart'ou spí. Ostatní jsou asi ve vedlejším kupé, to si pamatuji. Za oknem je tma. Ale vidím obrysy hor. Vysokých hor. Občas nic nevidím, to jsme v jednom z těch mnoha tunelů, o kterých jsem četl. „Usnul jsem! Já to dokázal! Tak můj plán, opít si tlamu, vyšel!“ Musím otevřít okno. Vím, že tím ostatní vzbudím, ale jestli to neudělám, tak se tady asi pozvracím. Je lepší být vzbuzenej, než poblítej od Džona, tak raději to okno.

.....už je lépe....

Okolo čtvrté ranní jsme připraveni k výsadbě z vlaku přímo na perón Mojkovacskeho nádraží.

„Je to Mojkovac?“

„Teprve Bielo Pole!“ upozorňují domorodci. „Mojkovac je další stanice!“

Nakonec v pohodě opouštíme vlak. Stojíme na černoohorské půdě ve městě Mojkovac. Je půl páté ráno, tma a chladno. Zkoušíme jít za město hledajíc místo na spaní. Nikde nic. Až zde, na trávě, přímo u zdi tohoto obrovského hotelu s domněnkou, že pod svícem je největší tma, stavíme první tábor a jdeme spát. Za chvíli začíná pršet, okamžitě topořím s Martinou stan. Ostatní déšť asi očekávali, spí dávno pod plachtou. Filip uléhá pod širák a v úkrytu budovy namáčklý ke zdi spokojeně usíná. Je to totiž on, který je lichý, co se spaní týká. Asi se o něj budeme střídat. Prozatím však Filip testuje černoohorskou noční oblohu.

Vstáváme kolem deváté. Je slunečno. Žlutá koule vyhání z lesů bílá mračna páry, stíhá sušit naše stanoviště, zatímco my očumujeme kopce, do kterých po pár dnech pošleme svoje nožičky. Nyní však máme v plánu Durmitor – vápencové pohoří tyčící se nad největším kaňonem v Evropě s protékající řekou Tarou, zařazené do seznamu UNESCO. Sháníme se tedy po dopravě do tohoto severního koutu země. Jdeme k prvnímu domorodci, kterého vidíme a ptáme se co a jak:

„V kolik jede autobus do Žabljaku?“

„Ááááá Žabljak!“

„Ano! Autobus!!!???“

„Mmmmm.....možná večer!“... nejistě z něj vypadne a ještě přitom kroutí rukou.

„Ale KOMBi! Kolik vás je?“ pokračuje

„Ááá sedm! Hm.....

„Zavolám kamarádovi a on vás tam odveze. Řekne cenu a já se vás pak zeptám, jestli s tím souhlasíte, ok?“ Souhlasíme a posloucháme jak sděluje přes svůj mobil naše tužby svému kámošovi.

„Jedna osoba do Žabljaku 8 euro!“

„Oukej! Tak za hodinu se tu sejdeme!“ domluvili jsme svůj první odvoz. V hlavě mi to šrotuje, kolik že vlastně za to zaplatíme na to, že to je jenom 70 km. No, ale autobus nejede a pěšky to jít nechci. Třeba se poučíme a příště to usmlouváme na méně peněz.

Rovnáme věci do brzy přistaveného volkswagenu transporter a uháníme do Žabljaku, centru v Durmitoru. Řidič, Radula Filipovič, statný mladík z místní drsné krajiny, je veselý povahy, takže v autě zábava nevázne. Ptá se nás na strašně moc věcí, odkud jsme, co jsme zač apod. Přitom se snad pokaždé otočí dozadu na nás a nevěnuje se řízení. Míjíme spoustu samot

s lidmi i bez lidí, každou klaksonem zdravíme. I ty krávy na silnici. Čím dál více se noříme do kaňonu Tary, tím je kaňon hlubší. Koukám z okénka nahoru k vrcholům téměř kolmých stěn a zase dolů na Taru, která se v šílených hloubkách jako smaragdově zelený had vine kdesi pod námi.

„Taaaaarrrraaaa!“ mohutně zaduje z Radulových úst a ukazuje dolů do kaňonu, jako by nás chtěl poučit o místním kraji. To už s námi jede i jeho kamarád a spousta lahvových piv, které bezstarostně oba lemtají. Ve zpětném zrcátku pozoruji Radulovy červeně zakalené oči, na svazích mezi silnicí a Tarou zase vraky aut. Snad nebudeme další, kdo v těchto místech nezvládl řízení, i když k tomu máme stylem jízdy hodně blízko.

V serpentínách stoupajících od mostu přes údolí zastavujeme. Před námi stojí auto s českou poznávací značkou a také Černohorec, který oslovuje i nás. Jmenuje se Mišo a nabízí kemp! Z naší skupinky toho vím o Černé Hoře nejvíce. Přečetl jsem průvodce a spousta cestopisů a kemp jsem dopředu vybral. Takže jeho nabídku odmítáme a nasedáme do auta.

Avšak! Kola našeho vozu kopírují stopy Mišova auta a zanedlouho stojíme u něj před domem. Dvoupatrová, téměř dostavěná vilka se suterénem přístupným pro návštěvníky kempu. Spolupráce Černohorců ve snaze vytřískat z turistů co nejvíce peněz zřejmě funguje spolehlivě. Asi k tomu není zapotřebí ani tolik vzájemných slov, protože Mišo a Radula tam spolu na silnici moc nemluvili. Zřejmě to má dělat dojem, že se o nás starají a zařídí i ubytování, ale mě tento styl jednání vůbec nevyhovuje. Bortí se mi tak dopředu naplánované věci. Ale také mám rád překvapení a chci si užít co nejvíce z černo-horských mravů. Takže jsme nakonec úplně jinde. Mišo ukazuje čisté záchody, sprchy s teplou vodou, posekaný trávník na stany, ohniště, lavičky se stolem. Vše se nám líbí. I cena 2 eura za osobu, euro za stan. S plánovaným kempem „Ivan do“ nic nebude, zůstáváme tady. V kempu Razvršje. Radulovi platíme dohodnutých 56 euro za cestu, Filip se ještě snaží ukecat to na pade, leč neúspěšně.

Ve skvělé náladě, že máme po dobu příštích dnů dostatečně vybavený kemp, stavíme naše tři stany a jelikož je slunce ještě hodně vysoko, podnikáme zahřívací kolo. V Žabljaku kupujeme podrobnější mapu Durmitoru za 4 eura a po zpevněné cestě necháváme za zády poslední domy tohoto horského a turistického městečka. Cesta nás zavádí do lesa.

„Jéééé, ten je krásnej!“ víská Dana a už se nahýbá ke svému nálezu.

„Ty se s tím chceš tahat?“

„No, přeci ho tady nenecháme! Já a tamhle je další!“ a běží pro dalšího hříbka.

Zatímco se holky baví sběrem hub, především tu rostou „modráci“ a „kováři“, já se těším nad poměrně čerstvým otiskem medvědí tlapy uprostřed cesty. To by bylo něco, jednoho huňáče potkat! S Filipem lavírujeme nad tím, kde to vlastně jsme, protože je tu strašně moc lesních cest, v tom aby se prase vyznalo. Nakonec se daří nalézt správný směr, můžeme v klidu pokračovat k našemu dnešnímu malému cíli. Slunce se však schovává za šedivou oponu, ze které zanedlouho začne krápat. V pláštěnkách, prodírajíc se nízkou kosodřevinou lezeme malý stoupáček na skalnatý útes Čurovac. Jsme však v mlze či mraku a není nic vidět. Začínám mít pokaženou náladu, že nic neuvidíme, ale slunce si svou největší sílu načasovalo na ten správný okamžik.

Jsme v cíli. Na Čurovac, nějakých šestnáct set metrů nad mořem. Výhled je unikátní. Právě se rozestoupivší mlha jako na pokyn odkryla široký, ale především hodně hluboký kaňon. Po Grand kaňonu druhý největší na světě. Na jeho dně se leskne a spokojeně šumí Tara, která za obloukem mizí kdesi v tajemných hloubkách. Kaňon Tary je zřetelný i v dálce. Prostorné pláně jsou narušeny výrazným terénním zářezem, připomíná mi to vizi masivní praskliny po strašném zemětřesení. Ale tohle Tara vytvořila daleko mírnější a pomalejší cestou. Vryla se tu do vápence podobně jako do mojí paměti. Pohled na toto údolí nikdy nezapomenu.

Cestou zpátky se trochu zdržujeme sběrem lesních jahod, jinak spěcháme zpátky do kempu. Filip se táhne vzadu s Danou a hučí do ní svoje zážitky z hor a opatrně je mísí

s teoretickými zásadami vysokohorské turistiky. Jeho vypravěčská schopnost je na průměrné úrovni, o tom bych sem ani psát nechtěl. Ale výdrž ve vypravování má Filip obrovskou! Neustále mele a přestože je za mnou asi sto metrů, slyším téměř každé jeho slovo. Vypráví zajímavě, proti tomu nic nemám, ale já bych to věčně poslouchat nemohl. Dana asi ano. Občas, když se Filip nadechuje ke sdělení další myšlenky, zaslechnu Danu jak říká „Aha!.....“ a pak už zase jede Filip.

Zpáteční cesta vede opět přes Žabljak, testujeme místní chmelovinu – Nikšičko pivo. Přinesli nám ho téměř bez pěny, ale chuť nemá špatnou.

V kempu už za tmy škrtneme svůj první vandrovní oheň a k večeři se spokojujeme s gulášovou polévkou.

Medvědí den

(25. 7.)

V plánu je vylézt na nějaký vrchol, rozhlédnout se po Durmitoru a zjistit, jak jsme fyzicky na tom. Obavy mám spíše z dámské části expedice, proto navrhuji nejkratší možnou, i když technicky náročnou túru. Plánovaný odchod na 10 hodinu se trochu protahuje v důsledku neshody názorů, co s sebou vše vzít. Bereme jen dva baťohy, o které se budeme střídat. Je slunečno, sem tam bílá ovečka. Nejprve musíme instinktivně přejít les až na červenou značku a poté pokračujeme na rozcestí Struga, kde nastupujeme ostré stoupání na Maly Meded 2223 m. n. m. Z vrcholu vidíme okouzující Černé jezero, vysokou stěnu masivu Savin Kuk, pod ní kotel Velika Kalica, na severu barevný útes Crvené Gredy a za námi také Severní Vrh (2287 m. n. m.) a Jižní Vrh (2285 m. n. m.) Velkého Mededa. Až někde v dálce ční nad ostatní vrcholy ten nejvyšší – Bobotov Kuk (2523 m. n. m.)

„Jak se cítíte, lidi? Zdoláme ještě toho Velkého Mededa, nebo to stříhneme tudy dolů?“ ukazují směrem k Černému jezeru.

„To ještě zvládneme!“ dušují se holky netušíc, že v horách se zdají mnohé vrcholy daleko blíže než ve skutečnosti.

Holky tedy výzvě Velkého Mededa neodolaly, takže po pauzičce pokračujeme po ostré žiletce hřebene v exponovaném přechodu z jednoho vrcholu na druhý!

„Ježíši Kriste, co když tam spadnu???!“

„No to snad ne, tak to neslezu!“

„Sakra, no tohle?“ ..... dámské komentování drsnějšího úseku dávají za pravdu našemu knižnímu průvodci: cesta z Maleho na Velky Meded je v rámci Durmitoru velmi obtížná.

Pozn. Ted' mi na opačném konci propisky sedí dotěrná moucha. Jsem v kempu, zběsile píšu tyto řádky, a moucha ne a ne odletět. O všudypřítomném hmyzu v těchto výškách se rozepíši později.

Opatrně překonáváme ty nejtěžší úseky. Jsem blízko u Martiny, Filip zase jistí Danu. Lence chůze nedělá až takové problémy, takže se Ezi může naplno věnovat focení. S Ezekelem už jsem byl v Julských Alpách, kde takovéto úseky byly spíš odpočinkem mezi drsnými feratami. To co je pro zde pro holky, které jsou v horách poprvé, těžké a nebezpečné, z toho mi máme skoro legraci. Ale respekt určitě máme. To se musí. Filip je taky v pohodě. Naladil se na svojí oblíbenou rádiovou vlnu a svými neúnavnými ústy zprostředkovává Daně program „Horolezecké několikero“. Opět ho na velikou dálku všichni slyšíme a smějeme se ve chvíli, kdy vypráví svůj zážitek z Vysokých Tater. Znělo to asi takhle:

„To takhle stojím na té římse, pode mnou sráz jako nevím co! Držím se toho lana a jsem úplně v pohodě. Teda úplně ne, jsem vyčerpaný, ale jsem v bezpečné poloze. Najednou se ale

potřebuji pustit lana (*už si nepamatuji, z jakého důvodu se Filip pouštěl*) a jak jsem se kouknul pod sebe do té hloubky, nějak se mi zatočila hlava a trochu se mi smekla noha. Okamžitě jsem se chytil jednou rukou toho lana a ustál jsem to, ale! Moje ego se úplně smrškló. Vždycky jsem si myslel, že mám vysoký morál, ale tohle mě přesvědčilo o opaku.“

Velký Meded nabízí podobné obrázky Durmitoru jako Malý Meded, takže jen svačíme a hurá sestup do sedla, poté až do údolí Lokvice se stanovým českým táborem jedné cestovky. Je tu činná salaš, chovají tu ovce a koně, smrdí to tady jako v zoo. Nezdržujeme se a chvátáme k Černému jezeru. Nekonečný sestup k vodě je vykoupěn lehkou koupelí v nádherném prostředí vápencových velikánů.

Návrat do kempu řešíme rozdělením skupiny na dvě části. Ta moje jde zkusit trefit zkratku až do našeho kempu, druhá grupa nakoupí v Žabljaku zeleninu. Avšak zkušenostmi oprášené heslo: „Neznáš-li zkratku, nechod' jí!“ se opět osvědčilo – po chvíli se před krámem zdravíme s nakupujícím Petrem a Danou.

Ale našli jsme aspoň nějaké houby, které jsem použil k večeři. Byla to vepřovka s kolínky.

Den ledového království

(26. 7.)

Poměrně náročný včerejšek a krátká noc (budíček v 8:30) zařídili, že nám moc sil nezbylo. Fantazírujeme nad mapou hledajíc nejkratší možnou túru.

„Ta Crvena Greda není zrovna nejbližší. Navíc je tam spleť kosodřeviny a čekalo by nás tam prodírání se tím bludištěm. Chtělo by to dlouhé kalhoty, ale v tomhle vedru?“ rozmýšlím se.

„Rád bych navrhl něco krátkého, ale blíž než včera to nepůjde.“

„A Bobotuv Kuk?“ namítá toužebně Filip, odhodlaný zdolat nejvyšší vrchol Černé Hory.

„Néééé to nééé. Nikam vysoko a daleko nejdeme!“ odsekávají holky. Vypadá to, že jim včerejší túra úplně stačila.

„Dnes půjdeme do ledové jeskyně Ledena pecena!“ prohlašuji v očekávání spousty nesouhlasů. Ale nikdo proti není, takže lesem zkratkou k Černému jezeru konečně trefujeme doporučenou stezku.

Vládne trošku pokleslá nálada. Nemluví se, snad každého tlačí v botě včerejšek.

Na zelených březích magického Černého jezera neskutečně krásným způsobem koncertují žáby, ale Martina nasazuje tvrdé a neúprosné tempo do kopce, stejného jako jsme včera scházeli. To se jí nakonec nevyplácí a kousek pod rozcestím jí dochází dech takovým způsobem, že jsem se až polekal. V tak horkém počasí je skoro šílené chodit po horách a když má někdo potíže s dýcháním a neodhadne svoje možnosti, tak to může dopadnout i ošklivě. Jako u Martiny.

U odbočky od cesty do Lokvice tedy odpočíváme a doplňujeme tekutiny. Už abychom byli v té ledové jeskyni!

V tom prudkém stoupáku jsme míjeli skupinku německy mluvících turistů. Těch, co nejedí moc často. Poznám to. Když německý turista jezdí, bývá dobře vybaven. Už tehdy, když jsem šlapával v kanadách, na sobě maskáče, jsem obdivoval jejich goretexové boty a lehké větrovky. Tato skupinka však chodí po výletech asi jen svátečně. Všichni jsou v polobotkách od adidasu, pumy a jiných sportovních značek. A též nevěřím, že s nimi často jezdí paní středního věku, která se loudá na konci za doprovodu zřejmě jejího muže. Ta paní má veliký problém, vynést sama sebe na tenhle kopec. Po dvou krocích se pokaždé zastavuje k nutnému vydýchání. Její rychlost je oproti ostatním asi 8 x menší. Prošel jsem kolem ní a přemýšlel, v kolik hodin musela vyrazit na túru a kam má asi namířeno. Protože k nejbližšímu zajímavému cíli je to hodina cesty pro normálního člověka. Odhaduji jí na 12 hodin denně sledováním telenovel, v ruce hamburgera, v druhé coca colu. Tento styl života se zřejmě snaží napravit zde, v Durmitoru, v nejvyšším pohoří Černé Hory. Nemohu se ubránit lehkému

pousmání, ale na druhou stranu je tato osoba velmi odvážná a určitě zvolila správnou cestu, jak s její postavou něco udělat.

Po pauzičce, kde jsme tuto paní všichni řádně okomentovali, odbočujeme do dalšího stoupání. To už jsme z lesa venku, pěšina se vine mezi kvěnatými loučkami zdobenými četnými skalkami a skalisky nebo pásy kosodřeviny. Do toho všeho nepřeslechnutelným způsobem bzučí, cvrká, vříská a syčí pracující hmyz. Anebo Filip! Už se opět rozkecal a Dana ho věrně poslouchá.

Už zanedlouho je vidět objekt našeho cíle – Obla Glava, pod jejíž stěnou je vchod do jeskyně. Název hory Obla Glava není náhodný. Hodně vrcholů se tady jmenuje Glava, ale tato je opravdu neobyčejně zakulacená. Je smrtelné vedro, ve kterém asi po třech hodinách chůze od jezera splavení potem můžeme přičichnout k příjemně chladnému vzduchu z jeskyně.

Sněhovým polem s mnoha schůdky sestupujeme bez problémů dovnitř. Ledové tající stalagmity, věčně pracující voda a malé jezírko udělali s jeskyně nádherné místo. Vevnitř se zdržujeme až do chvíle, než je nám zima, kdy v opět spalujícím žáru strmým klesáním padáme do známé Lokvice.

Český stanový tábor tu již není, smrad se však odsud nevytratil. Opět podstupujeme dlouhý sestup k Černému jezeru a cesta nic nového nenabízí. Mám pocit, že už z Durmitoru vidět nic nechci. Starý známý pocit, že je to jen lezení po štru kvůli pár okamžikům hezkých výhledů, nebo potěšení z jiného cíle. Je to asi tou únavou a faktem, že pochoduji po již pro mě známé cestě. O mě je známo, že nerad chodím stejnou cestou, raději půjdu oklikou. Jenže tady to nejde. Jsem rozmrzelý a chci z Durmitoru pryč, ale nebudu vynášet předčasné závěry, raději se večer podívám do průvodce.

U jezera se opět dělíme. Na otužilce a na nakupující. V kempu Razvršije se scházíme v podvečer. Večeře je napůl hotova. Lenka, Dana a Filip připravili suroviny a pouští se do vaření. Jsem rád, zbývá mi tak čas na toto cancání.

Kuřecí spolu s hovězím a rýží zachutnalo každému.

„Zítřa nás tedy nebud’te, když je ten odpočinek!“ zaznělo už nevím odkud.....

Líný den

(27. 7.)

Slunce nám ve stanech delší spánek nedopřálo. Od ohně se line vůně čerstvého čaje, holky připravují výtečnou zeleninovou snídani. Teplá ranní debatička o programu odpočinkového dne neústí v nic konkrétního.

Sedím opřen o lampu, píšu a vystavuji se sluníčku. Někdo pere prádlo, suší se, Martina s Danou naladěni na klasičnou dovolenkovou vlnu chytají bronz, Filip si dělá poznámky a Ezi chodí po kempu a schovává před sluníčkem jeho již dosti zrudlou pokožku.

Ve vzduchu visí otazník nad dalším dnem. Odjet pryč, nebo podniknout ještě nějaký ten trek? Náš průvodce popisuje krajinu západního Durmitoru neskutečně krásně, ale má to mouchy. Dopravit se totiž na druhou stranu Durmitoru do místa, kde bychom nastoupili túru, je s těžší možností jen autem. Také Filipova varianta jít na Bobotuv Kuk ztroskotává u většiny naší sedmičky na faktu, že šlapat potřetí od jezera přes Lokvici a být odkázán na známá panoramata v podstatě až do momentu dosažení vrcholu, se většinou nechce.

„Takhle to nemá cenu, jdeme do města zjistit něco konkrétního!“ a tak se po silnici zvolna ploužíme do infocentra v Žabljaku.

..... „Autem pod Prutaš? Tam i zpátky? Někdo by se našel, kdo by vás tam hodil. Tak za 60 euro!“

„Hm!“... protahujeme čumáky a je jasné, že na to nikdo z nás nepřistoupí.

„A odkud zítra jede autobus do Mojkovace?“.....vyzvídáme a nakonec ještě kupujeme mapu Bjelasice.

Zbytek odpoledne trávíme poflakováním u Černého jezera. Každý ví, že zítra odjíždíme pryč, a nasává poslední durmitorskou náladu po svém.

V podvečer už zpátky v kempu platíme Mišovi 68 euro za čtyři noci. Už po několikáté od nás tento sympatický pán zkouší cokoliv koupit.

„Kolik euro stojí u vás toto?“ a ukazuje na trekové hůlky.

„30 euro!“

„Keine problem!“ odpovídá rychle. „Zaplatím!“

„A byli jste spokojeni s ubytováním?“ nemůžeme nic jiného, než chválit jak tábořiště, tak i jeho vstřícný a férový přístup, ale také upozorňujeme na malinké nedostatky.

„V koupelně chybí háčky!“ namítá Ezi.

„Co tam chybí?“

„Háčky!“

„Co??? Pojd'te mi to ukázat!“ a v přesvědčení, že jeho koupelně nic nechybí, táhne Ezeiela na místo. Ten řeší situaci po svém. Absenci jakýchkoli háčků demonstruje bez jediného slova. Svléká se a s překvapeným výrazem ve tváři hledá, kam by svoje svršky pověsil. Mišo pochopil, děkuje za upozornění a prosí nás o zviditelnění jeho kempu mezi našimi známými.

BJELASICA

Den strmých kopců a skákajících koníků

(28. 7.)

Po čtyřech dnech balíme náš tábor.

„Ahoj kempe, a díky!“

Ve městě ještě doplňujeme proviant, abychom mohli v 11 hodin odjet autobusem dolů k Taře, resp. k mostu přes ní. Tento krásný železobetonový most tu kdysi postavil generál Djurdžević a je daleko široko jediným mostem přes Taru a vlastně přes celé toto nádherné údolí. Krásně tu zapadne do krajiny a když se člověk podívá sto šedesát metrů pod sebe, skoro se mu z toho zatočí hlava.

Je tu malý hostinec, který slouží zároveň jako hotel. Mám možnost poprvé vidět turecký záchod. Naštěstí jdu ale vykonat jen malou potřebu, nemusím tedy podstupovat celé, pro mě nelákavé „turecké“ procesí.

„Jede nějaký autobus do Mojkovace?“ otravuji pingla. Ten umí anglicky, konverzace nevážne.

„Venku je u trafiky jízdní řád, tak se tam mrkněte!“ odkazuje mě tam, kde už jsem předtím byl, takže jsem se novou informací nedozvěděl. Na ten bus tady totiž dvě hodiny čekat nechceme.

Dana s Filipem tvoří stopovací dvojici a řeší tento problém zastavováním každého auta. Včetně těch jedoucích směrem Žabljak, které již patřičně rozjeté do následujícího kopce zastavují, a se slovy: „Aha! Tak nic!“ vypouštějí jejich směrem. My zatím užíváme stínu od jediného stromu v okolí. Tak se děje asi půl hodiny. Jedno z mála aut mířících na Mojkovac zastavuje a sveze nás prý „za autobusovou cenu!“

„Kolik?“

„5 euro za každého!“

„Za 4!“ smlouváme.

„Nastupte si!“

Ještě upřesňuji místo našeho výsadku, takže jsme vyhozeni u odbočky k Biogradskému jezeru. Je s námi i belgický přítel, kterého jsme potkali už v krámě a který má stejné biogradské touhy jako my.

„Dáme koupel?“

„No jasně! Je to přece Tara, to si nenecháme ujít!“ Užíváme si modrozelené vody, ale vzhledem ke značnému nepořádku okolo si dáváme pozor na střepy!

„Co tam ten Petr dělá?“ ptám se, když chci zavelet k odchodu.

„Pořezal se, dej mu čas.“

Takže přeci jen se tomu člověk neubrání. Je to smutné, že si lidé přírody neváží. Setkal jsem se s tím už v Rumunsku, kde uprostřed panenské přírody najde člověk neuvěřitelný nepořádek. Lidi na přírodu prostě budou zlí, budou na ni kašlat až do doby, kdy kolem nich žádná nebude. Anebo bude za plotem a do lesa se půjde brankou a ještě za to budeme platit. No, teď jsem do toho vložil hodně pesimismu, ale v národních parcích ve vyspělých zemích už to tak v podstatě je. Je mi z toho úzko. Nemám rád, když mi někdo nařizuje, kudy mám chodit, a vyhání mě zpět na značenou cestu nebo chodník. Rád bych se brouzдал mechem a kapradím, lehl si, kam se mi zachce a užíval si čisté přírody, než chodil po vyznačené cestě

plné nepořádku anebo přeplněných odpadkových košů. To už pak není daleko od vize, abychom chodili do zoo navštívit pavilon lesů.

Petr si ošetřil poměrně ošklivou ránu na chodidle, může pokračovat, takže se po rozpálené silnici vlečeme k prý nejhezčímu jezeru na Balkáně. Biogradské jezero leží uprostřed Národního parku Biogradská Gora, které bylo za park prohlášeno v roce 1878 Nikolou Petrovičem. Svoji velikou rozlohou je druhým největším původním pralesem v Evropě. Lokalita je bohatá na flóru, která se prý nikde jinde nevidí. Ze zvířat je možné vidět medvěda, vzácnější je vlk.

Neustále stoupající černou asfaltkou, nad níž se tetelí a mihotá dusný, horký vzduch, se pod spalujícím sluníčkem plahočíme a noříme se tak čím dál hlouběji do jednoho z nejkrásnějších koutů Černé Hory.

Asi po 3 km spatřujeme klidnou hladinu jezera, kterou narušují vlnky od skákání do vody zdejších turistů. Břehy jsou pokryty smíšeným lesem, v dálí ční bílé vrcholky hor.

„To je jako vono Johnny? To má být nejkrásnější jezero na Balkáně?“ otázky podobného typu létají vzduchem přímo ke mně.

„Vám se to tady nelíbí? Tak jdeme dál!“

„Ne to ne! Dáme voraz!“

„Fajn, lidi! Souhlasím. Čeká nás dneska ještě 500 metrů převýšení!“

„Cože? Tolik?“

Po dni odpočinku zřejmě každý zlenivěl, místo aby nabral síly, takže se nikomu z nás dál jít nechce. V restauraci, která je zde pro turisty jak dělaná, čekáme na objednávku a čumíme do mapy.

„Sem musíme dneska dojít.“ ukazují prstem na Katun Dolovi a očima počítám ty husté vrstevnice, které nás dělí od modrého flíčku jezera.

„Je tam pramen, takže vodu vezmeme jen na cestu!“ podotýkám.

Pan vrchní, kterého příroda obdařila v obličeji mimořádně velkým a hezky špičatým nosem, pokládá na stůl misky s Rznou Čorbou. Prosíme ho ještě o chléb k zakousnutí a pouštíme se do této specialitky, která je hustou směsicí polévek snad všeho druhu. Ani zelňačka ani bramboračka ani boršč. Balkánská muzika charakteristická na falešné a pomalé tóny se nedá přeslechnout a mě vyloženě otravuje. Přemýšlím raději, proč je toto jezero, na něhož vidíme přímo od stolu, vyhlášeno jako hezké a napadá mě jediné vysvětlení. Asi proto, že o tom rozhodují různí biologové berouc na vědomí, v jaké lokalitě se jezero vlastně nachází. A jelikož já, a myslím si, že i ostatní, nejsme odborníky na flóru, nemůžeme tento fakt vlastně nijak pozřít. Cestou jsem si všiml jen několika buků s jakýmsi lišejníky na kmeni, ale vzácnost pralesního porostu posoudit nedokážu.

Platíme něco přes euro za polévku a neuvěřitelná čtyři eura za chléb. Vydřiduši!!! Torny na hrb a s Petrem v čele nastupujeme nejdříve strmé stoupání postupně se měnící v pozvolné. Asi po půl hodině, kdy moje mozková buňka fungující v momentech jakéhokoliv podezření alarmuje na plné obrátky, vytahuje Ezekiel mapu a zjišťuje, že jsme opravdu jinde. Mimo plán. Petr se ze všech sil snaží ospravedlnit z chyby, jež učinil špatným odbočením hned za restaurací, ale teď je to jedno. Slunce už téměř olizuje vrcholky hor, času není nazbyt. Rozhodnutí se nevracet, ale jít cestou necestou vzhůru ke hřebeni, se s nadějí, že tam někdo pro nás připravil rovná místa na tři stany, pouštíme do ostrého stoupání kolem Katuniny.

Kopec je čím dál více strmější. Stoupání se mění z ostrého na velmi ostré. Souvisle jít už nelze. Při každém kroku nám odskakují od bot hejna vřetících lučních koníků. Na stráni vzdáleného kopce pozorujeme černý pohybuující se objekt. Je to příliš daleko na jasnou identifikaci, ale máme podezření na medvěda.

Na displeji foťáku to opravdu vypadá na huňáče. Martina se slušně bojí, zatímco já mám radost, ale všechny pocity se mění ve chvíli, kdy se na horizontu objevuje zřetelná silueta lidské postavy a je jasné, že jde o pasáka zahánějícího svoje dvě kravky.

Petr už je v kopci hodně vysoko, téměř u vrcholu. Závidím mu. Jsem zhruba v půlce tohoto trháku, v zádech Martinu, která má toho dost. Adresuje mi všemožné věci o poslední společné dovolené a tím se povzbuzuje. Funguje to u ní spolehlivě. Zastaví se, vydýchá, zanadává mi a vrhne se zase do kopce. Už jsem si zvykl na její tempo a výtky pouštím druhým uchem ven. Zajímá mě, jak to vypadá na vrcholu.

Petr dobývá hřeben a po krátkém rozhlédnutí sundává batoh ze zad. Víím, že je to dobré znamení a jsem klidnější. Petr nám jde ještě naproti a poslední Martině chce pomoci s batohem, která s vděkem odmítá.

„Já si to vynesu sama! A budu chtít druhý diplom!“ upozorňuje, že kromě diplomu za Maleho Mededa, chce druhý diplom za tuhle drsnárnu.

„Jak to tam vypadá, Petře?“ ptám se, abych se ujistil.

„Stanovatelně!“

Dobýváme hřeben, Martina hrdě oznamuje, že to dokázala a sháníme se po nejlepším místě na stan. Zapadlé sluníčko nabízí překrásné červánky s kontrastujícími rozeklanými štíty pohoří Kapa Morača. Mám radost z tohoto exponovaného místa a na otázku Martiny, jestli už jsem takhle vysoko někdy spal, tak jí musím dát za pravdu, že nespal. Ale je to tady kráááááásssnej nouzák!!!

„Řídím si budíka na východ slunce, bude chtít někdo vzbudit?“ ohlašuje Ezekiel, ale s nadšeným přitakáním od ostatních se nedočkal. Jsme všichni moc unavení. K večeři je pouze chléb se vším možným.

Den dobrého sýra a spálených uší

(29. 7.)

Ezi hlídá východ slunce a od 4 hodin vstává po 15 minutách, aby v šest hodin svolal všechny kromě Dany a vytáhl je ze spacáků. Je strašně silný bílý opar, není vidět daleko, takže to taková krása zase není. To se Ezimu moc nepovedlo. Místo toho, aby se nám všem omluvil, navrhuje zabalit a odejít.

„Já nechci jít zase v tom největším vedru!“ argumentuje. Jenže se musí podřídít většině, a tak se ještě všichni zavrtáváme do spacáků.

Vzbuzení jsme o půl deváté stádem pasoucích se ovcí. Rychlá snídaně bez čaje je komentována zážitky z noci:

„Holky, já se v noci tak bála!“ začíná Martina. ... „Rozbalovala jsem si spacák a najednou tam něco tak zašustilo, myslela jsem si, že je to medvěd. Nó a von mě uklidňuje, že prý bych slyšela funění, kdyby to měl být medvěd.“ maje na mysli mě.

„Byla to jen plachta od stanu, jak šustila o trávu! Ale fakt jsem nemohla strachy usnout. A Johnny jako by se nic nedělo!“

„Já se taky bála medvěda. Nám to tam taky šustilo!“ přidává se Dana.

Eziho stan hostící Filipa měl úplně jiné starosti. Spali přeci jenom trochu na svahu a tak se Lenka vzbudila ráno zkroucená u nohou těch dvou pobudů.

Nepříjemným traverzem obcházíme vrcholek Razvršje (2033 m. n. m) hledajíc cestu značenou červenou barvou. Všechny značky tady v Černé Hoře mají červenou barvu podobně jako ve Slovinsku, ale široko daleko jedinou červenou vidím při pohledu na Eziho rudý ba'oh. Ale z toho nervózní nejsem. Jde se nepříjemně, ale víím, že máme správný směr. Jenže nemáme už žádnou vodu a slunce se chová, jako by nás chtělo smažit.

Po několika překročeních na dno vyschlých potůčků, nad nimiž jsme jen protáhly žíznivé držky, přichází v 11 hodin naše sedmičlenná partička do Katunu Dolovi, samotě o několika dřevěných sroubcích. Hlídací pes nás hned napráskal, takže už u prvního stavení, hned za dřevěnou bránou, se zdravíme s panem bačou.

„Dobrý deň! Je tu někde voda!“

„Áááá vóda! Tu je!“ a pouští se směrem k lesu. Následujeme ho.

Vidím konečně vodu. Takový slabounký pramínek. Slabounký, ale v podstatě tak vydatný. Bezstarostně teče na zem a ztrácí se kdesi v trávě. Voda je nádherně čistá a studená. Jó, ten pocit, když dojdete vyprahlí k zurčícímu praménku vody, to je paráda. V unavených a zdrchaných obličejích už je zase štěstí a chuť k dalšímu pochodu. Nejdříve však zasloužený odpočinek.

Svlažujeme se, chlastáme jak duhy, mokříme šátky a chladíme rozpálenou hlavu. Relaxujeme.

Bača nejprve z dálky pozoruje, jak se máme, až po chvíli se jde blíže přesvědčit o našem štěstí. Okamžitě se dává do řeči, prohodí nejprve pár zdvořilostních frází, poté se žvaněním snaží udržet konverzaci co nejdéle. Abych se přiznal, moc jsem mu nerozuměl. Mumlal fantasticky! Skrze jeho nezářivý a polámaný chrup jsem zaslechl pár slov, na které mi nezbylo, než tak nějak souhlasně kývat hlavou. V momentech, kdy bača nemá na srdci nic, co by nám sdělil, nebo s čím by nás seznámil, shazuje svůj pohled Martině do dekoltu, kvůli opalování nyní docela rozhalenému. To se opakuje asi čtyřikrát. Tomu člověku to asi není vůbec trapné ve společnosti tolika lidí koukat někomu tak upřeně na poprsí. Ke všemu je pan bača slušně pidlovokej (Kolombo Hadr), takže u toho vypadá hezky komicky. Proto mu asi promíjím tu jeho opovázlivost. Navíc nás napojil vodou, takže větu „Hlídejte si svoje kozy!“ nechávám v zásobníku na někdy jindy. Situaci tak trochu zachraňuje Filip nadhazujíc téma sýr a prodej sýra.

„Možno!“ rázně prohlašuje tento postarší muž a zve nás k sobě!

Jsme pozváni k němu do salaše, bereme tudíž poslední vodu a jdeme na návštěvu. Dřevěná boudička 4 x 5 m, jedna prachobyčejná místnost dole, jedna nahoře. 6 lidí uvnitř. Bača se starkou, mladík (soused), nějaká kamarádka a dvě děti, které tipuji, že tu jsou na prázdninách.

Zatímco stará váží sýr, bača se znovu chopil funkce mluvčího a začíná domlouvat a organizovat sňatky našich holek se sousedem a s tím 12 letým rozmazleným parchantem. Dědek už mi je trapnej, takže si všímám prostinkého interiéru. Jedna police na všechno, stůl, pohovky, kamna a na stěně obrázky pravoslavných, přes které je zavěšená flinta. Nic víc v této chatě není. Postupně, když už bačovi došlo, že žádná svatba nebude, si vyměňujeme informace o tom, jak se žije Černohorcům v horách a jak se žije nám Čechům. Čtyři budoucí stavební inženýři a rehabilitační pracovnice stojí v konfrontaci s lidmi, kteří mají před sebou jen další sekání trávy, dojení kozího a kravího mléka, hlídání ovcí a střílení medvědů. Končíme tuto zajímavou návštěvu placením 3 eura za kilo sýra (dalšího půl kila jsme dostali na ochutnávku), společným focením před chaloupkou a jde se.

Znenadání se zjevuje opět náš belgický přítel. Je na vycházce, na zádech malý batůžek, shání se po pramenu. Radíme mu a mizíme ve stoupáku kolem vrcholu Bendovac (1774 m. n. m.), kudy před chvílí prošli Ezi s Lenkou toužebně hledajíc kus stínu před spalujícím sluníčkem. Po vrstevnici a již zpevněné cestě šlapeme ve směru Zekovy Glavy, až se za hřebenem zjevuje Pešica jezero, cíl dnešního putování. Z hřebene koukáme dolů do údolí k svůdně modré hladině, sluníčko už skoro mává na rozloučenou. Pěkně nás zmordovalo. V podstatě celý den jsem ho měl po mé pravici, která je v tento moment o poznání hnědší, než

levačka. Lenka i Ezi jsou pěkně zrudlí, Filipovi červeně svítí čelo a Martina má popálené ušní boltce. Zasloužíme si osvěžení. Nikdo nemusí nic říkat a všichni se jdou koupat.

Výborná oáza uprostřed hor mezi Zekovou a Černou Glavou na mě působí moc hezky. V dálce na stráni se pase nekonečně velké stádo ovcí, nad hladinou se ještě honí 4 vážky, než jí celou přikryje spolehlivý stín za obzor padajícího životadárce.

Místo na spaní je v úvozu vinoucího se od jezera se stezkou, po které vodí bačové ovce na pastvu a zpátky. Všude je tu po nich hodně toho smradlavého nepořádku, tak jej uklízíme, stavíme stany, rozděláváme oheň. Hlášky typu „Je to tu na hovno!“ nejsou úplně od věci, myšleno je to však ironicky, páč je tu nádherně. Ticho. Jen ševelení stromů. Kuchtím guláš s kolínky, když se ovce vracejí z pastvy. Je jich dobrá stovka a v nás naskakují obavy z jejich dalšího nového „přídělu“. Naštěstí jsou dneska nějak ukázněné, nebo je babka pasačka jakýmsi pokřikováním vybídla k aktivitě jejich svěračů. Po chutné večeři pokračujeme večerem plných vtipných historek a vyprávění.

Den bloudění

(29. 7.)

Balkánské počasí nezklamalo, žluťák to do nás pere, jak o závod. Přejedli jsme se chlebu s domácím sýrem a už jsme na cestě k vrcholu Zekovy Glavy (2117 m. n. m.). Vrchol s vysílačem ohraničuje drátěný plot, za ním se toulá zelený muž v uniformě vyzbrojen i psem. Nic zvláštního k okukování vrchol nenabízí, tak po odpočinku pokračujeme ve včerejším putování zpevněnou cestou směrem k pohoří Komovi, jež se v dalekém oparu už jistojistě rýsuje.

Cest je čím dál více, mapa zná cestu jen jednu a průvodce jednoznačné rady také nedává. Improvizace tak zůstává na nás. Lence, která už má horkého sluníčka dost, dochází v jednom stoupáku trpělivost a vzteky zastavuje a velí k odpočinku stylem. „Tak a nikam nejdu!“ Ezi zůstává, my ostatní jdeme zjistit, zda-li je naše cesta tou správnou. Máme štěstí. Zanedlouho se totiž chladíme ve stínu nad pramenem. Katun na planině Čkala je na dohled. Filip jde dojednat další nákup sýra. Prý je to možné!

„Kup ještě domácí chleba! Ten chceme také ochutnat!“ ozvalo se za ním, když pelášil. Pořídil obojí za 5 euro!

Jsme ve stínu, já píši deník, ostatní odpočívají a též svačíme. Čekáme, až slunce nebude mít takovou sílu, abychom se mohli vydat směr Trješnevik. Krávy se také skrývají před vedrem, chodí všude kolem a očumují nás asi tak, jako my je.

„Jéééé to je krásné telátko!“

„Které?“

„Támhleto hnědobílé!“ baví se holky, zatímco telátko hýbajícíma ušima odhání ze svého obličejce nekonečně otravné hejno much.

„Ty jo! Mě cuká noha, stejně jaké té krávy!“ stěžuje si Martina

„Jestli tam nebude nějaká spojitost?“ reaguji k pobavení všech až na Martinu.

Když už si myslíme, že slunko začalo odpočívat, bereme na záda celej svůj dům, jak zpívá Wabi Daněk, a kolem katunů Krivi Do a Asanoviča se posunujeme až před sedlo Trešnjevik. Cestou bohatou na slad'oučké lesní jahody a exklusivními pohledy na pohoří Komovi, jsme několikrát rozzlobeni nad mapou Bjelasice nekompatibilní s terénem, takže si několikrát ujist'ujeme správný směr. Nejsou tady turistické značky a když tu na pravé straně „chybí kopec“, jak jsem občas poznamenal, nezbyvá opravdu nic jiného, než ústní domluva

s Černohorci. Místo na stan vybíráme už za tmy na loučce za Prisojački katunem. Vaříme rýži. Jelikož jí nemáme ve varných sáčcích, diskutujeme o jejím množství. S nejděivnější myšlenkou, aspoň mě přišla divná, přichází Lenka.

„Na jednoho člověka je 90 gramů rýže optimální množství!“ Nevím, kde to vyčetla, ale určitě se nezamyslela nad tím, jak jsme všichni vyčerpaní a potřebujeme do sebe dostat porci větší než obvyklou. Stejně nevím, jak bych to navážil.

Každý se najedl dosyta a jídlo ještě zbylo.

Den splašených krav a smradlavých ryb

(31. 7.)

„Tak jsem tam normálně šel a začali mi nalejvat. Ty jo! Fakt byla dobrá!“ .... první slova, která to ráno zabloudila k mým uším.

Byla Filipova, když se svěřoval Daně. Šel ráno k salaši pro vodu, jak je jeho dobrým zvykem, za to ho chválím, a neodmítl pozvání na panáčka Rakije. Kopnul prý do sebe tři, uctivě poděkoval a šel nám to sdělit.

Všude opěvovaná pohostinnost místních lidí dělá z pohoří Bjelasice krásný kout Černé Hory. Přesvědčili jsme se sami o oblých travnatých vrškách se sem tam nevelkými vápencovými skalními bloky, ze kterých je vidět hned na několik dalších pohoří najednou. Potulující se koně, krávy, ovce, štěkající hlídací psi, vykopané strouhy vedoucí do jezírek a čekající na přívalovou vodu. Anebo bačové a jejich drsný a přece krásný život a konečně skvělé produkty od těchto báječných lidí, jako sýr, chleba a taky rakije. To vše a mnoho jiného si bereme sebou.

Opouštíme Bjelasici sestupem do silničního sedla Trešnjevik, které je startovním místem na pohoří Komovi. My však tyto dva nádherné vrcholy, jež vlastně tvoří toto pohoří, vynecháváme mimo plán. V místním občerstvovacím baru čekáme na dobrou duši, co by nás svezla dolů do Andrejevice. Autobusy tudy totiž nejezdí, což mě nemile překvapilo. Pěšky je to dolů prý 11 km po silnici.

Takže čekáme a čekáme, zatímco zpoza rohu vyběhnuvší kráva, zřejmě splašená, pobíhá všude kolem a neskutečně bučí. Bučení je tak pronikavé, že leze na nerva i místním lidem, sedícím jako my pod stříškou tohoto motorestu. Smutnější pohled na krávu jsem neviděl. Zvláštní jsem v tom, že jsem se tomu vlastně zasmál.

Frekvence projíždějících aut je tu žalostná! Když už nějaké po 15 minutách jede, tak zrovna na druhou stranu kopce, dolů do Kolašinu, kam my teď jet nechceme. Rozdělení do skupinek se vydáváme na stopa.

S Martinou odcházím z motorestu poslední. Asi až po půlhodině ťapkání asfaltovými serpentinami lemovanými ostrůvky lesních jahod nás vysvobozuje žlutá dodávka. Postupně cestou dolů nabíráme Eziho s Lenkou, o kus níž doplňujeme počet osob ve voze o Danu, Filipa a Petra.

Čekačka v Andrejevici na autobus probíhá nejdříve poobědváním zakoupeného melouna, sháněním pohledů a postáváním na „zastávce“, o které vlastně nevíme, zda zastávkou vůbec je. Ve finále stopujeme nějaké kombi a bez předem dohodnuté ceny se vezeme do Plavu.

V tomto pohraničním turistickém městečku platíme uhádaných 10 euro a podle rad našeho knižního průvodce, kterým je Ivo Petr, jdeme na policejní stanici. Potřebujeme si totiž

dohodnout pohyb v pohoří Proklatije. Jenže jsme odkázáni na jinou stanici v městě Gusinje. No tak teda jo! Ale nejdříve trochu vody!

Plavsko jezero inzerované mimo jiné i na billboardech slibuje skvělou koupačku. Pohled na hlavní molo ve tvaru „T“ směřujícího do středu zelenomodrého jezera je totálně přeplněné lidmi a to v nás tento fakt jenom utvrzuje.

„Tam už se ale nevejdeme, nepůjdeme to zkusit jinam? Třeba tam k tomu mostu?“

„Jasně! Tam je to hlava na hlavě. Stejně bychom neměli kde složit batohy.“ a tak jdeme kousek jinam.

Voda je tu stejně zelenomodrá, ale chcipla tu někde asi pěkně velká ryba, neboť to tu patřičně smrdí. Po hladině putují mydlinky neznámého původu a Ezi se cestou do vody o něco pořežal na chodidle. Sečteno a podtrženo – lehké smočení a jedeme do Gusinje.

„7 euro?“

„Bereme!“ a už se vezeme.

Okraj města Gusinje oplývá odpadky, čteně odloženými i do říčky, což na nás hezký dojem zrovna nedělá. Přesto táboříme na břehu. Pozoruji, že tato říčka plnící o kus dál Plavsko jezero je skutečně plná všehomožného a jen kroutím hlavou, jak se v tom tam ty lidi mohou koupat.

K večeri je francouzská polévka s nudlemi. Jenom! :o(..... z tamní mešity v centru města doléhají až sem zpěvy a provolávání muezzinů. Hezký! Takovej islámskej večerníček před spaním.

PROKLATIJE

Den odpočinkový - Grbajský

(1. 8.)

Budí nás opět kdo jiný, než ten žlutý, kulatý, po modré, bezoblačné obloze toulající se nesmysl. Ve stanu je tudíž k nevydržení, tak balíme a jdeme se nahlásit na cajty, jak nás odkázali v Plavu.

V centru jdeme kolem krásné mešity dominující celému městu, potom tržištěm až do budovy policejní stanice. Dva muži zrovna ve službě, sedí v kanclu, puštěná televize, nohy na stole a čtou si noviny. Sdělujeme jim fakt, že jdeme do doliny Grbaja, budeme se tudíž pohybovat blízko albánské hranice a že jim to teda dáváme na vědomí. Odměnou nám jsou oči v sloup, svraštělé čelo, hluboký nádech a výdech otráveného policisty, kterému jsme tím vlastně přidělili neskutečně náročnou práci. S neveselou tváří opisuje z pasů na jakýsi obyčejný papír naše jména, takže po pěti minutách je hotovo. Měl jsem takový pocit, že ten papír po našem odchodu hodil hned do koše a že to celé bylo zbytečné.

Proviant na tři dny a s pár radami na cestu od turistů z právě odjíždějící cestovky dupeme silnicí směr dolina Grbaja. Cestou nám ochotný řidič doslova sebral holky a odvezl je až nahoru, aby nemuseli jít pěšky. Jeho chování bylo sice zdvořilé a šlechtné, avšak tak rychlé a striktní, že jsem měl celou cestu až nahoru strach, aby nám je neukradl a neprodal na trhu s bílým masem.

Na plochem dně doliny Grbaja jsme ve 14 hodin, vyhlášen je odpočinek. Ležím ve stínu u ohniště našeho budoucího tábořiště. Za mnou se pnou k nebi neskutečně špičaté a ostré vrcholky Karanfilu, Ovčnjaku a jiných. Paráda! V domu Radnički nad námi srbští horolezci plánují zítřejší dvoudenní výpravu do stěny.

Ezi mi sděluje, že mají dnes v noci Filipa. Jak je důležité mít Filipa ví z Durmitoru Petr s Danou, jež si čtyřmi nocemi zajistili vedení v nevyhlášené soutěži. S Eziho stanem teď svádím soukromou bitvu a nyní je jasné, že ráno bude skóre 2:2, respektive 4:2:2. Putovní Filip se zrovna přestal opalovat.

Vaříme těstoviny s uzeninou. Dana v obchodě vybrala těstoviny typu Pene, klobása vypadá neodolatelně.

„Zajímalo by mě“ řekla potichu Ezimu Lenka, ale každý to slyšel „jak by měl Johny rozdělit dva stejné pytlíky kolínek do nestejně velkých kotlíků tak, abychom měli všichni stejně. Z toho velkého jedí čtyři a z toho malého tři lidi přece.“

„Hm.....“ odvětil Ezekiel.

„Myslím jako, jakou část toho jednoho pytlíku by měl přesypat do toho velkého kotle.“ pokračuje Lenka netušíc, že spustila nevídanou slovní bitvu plnou pěti dvanáctin nebo sedmi čtrnáctin anebo třech sedmin. Pěkně jsme si o prázdninách zase započítali.

Jídlo se povedlo náramně, dokonce i mě to chutnalo. Dana pak něco muselo šíleně pobavit, neboť se válela po zemi, ruce chvílemi na břicho pak na obličej a nekonečně se smála. Rozesmála tím dokonce všechny u ohně.

Den albánských koz

(2. 8.)

Ne! Zase ne! Zase se to nepovedlo. Jsem zbuzen už tím známým, nesnesitelným dusnem ve stanu a když vylezu ven, osahává mi žluták paprsky již slušně opálenou pokožku. A to jsem si dal záležet na výběru místa, aby byl stan ve stínu! Krucinál! Včerejší prosby o zamračeném dni nikdo nevyslyšel, naopak slunce si servítky nebere. Začíná mě toto věčně hezké počasí paradoxně kazit náladu. Opravdu chci, aby konečně začalo pršet. Nebo pořádně chcát! Jenže mám takový pocit, že se nahoře program „jasno 35° ve stínu“ zasekl na několik dní a že se to jen tak nezmění. Prognózy domorodců typu „zítra bude pršet“ už také několikrát zklamaly.

Vyrážíme na včera odsouhlasenou Volušnici. Koukám se nahoru k vrcholu a kroutím hlavou, jak může Ivo Petr napsat 3 – 4 hodiny výstupu. Proč?

Nahoře jsme za dvě hodky! Lenka si sice prožila, a to nejméně dvakrát, motivační krizi, ale nakonec se těší z výhledu do stěn Karanfilu s námi. Tento masív, na který polezeme zítra, dominuje celému výhledu. K výstupu nabízí dvě viditelné varianty výstupu, takže si je můžeme hezky prohlédnout. Jinak je zleva patrný nástup celé grbajské doliny, jež dole pod námi vypadá, že je strašně hluboko. Proti nám vybíhá ostrý štít Ovčnjaku, který je však nyní proti Karanfilu hodně malinký. Zprava už se tyčí hory všech možných tvarů, pod nimi jsou rozsáhlá ledová pole. Větší část těchto hor už leží v Albánii.

Na vrcholu jsme s partičkou Čechů.

„Odkud jste?“ a pohledy směřují na nás.

„Litoměřice, Praha, Brno, Opava a Kopřivnice!“

„Praha? Myslela jsem, že už Pražáci nejezdí takhle ven.“ podivuje se jedna ze slečen.

„Litoměřice? Tam mám tetu, učí na nějaké škole!“ pokračuje další.

„A můžu se zeptat na jméno?“ zajímá se Martina, jež je z nás nejmladší.

„Šebková!“

„Ježíš!“ vyhrkla spontánně. V obličeji jsem jí vyčetl několik nepříjemných vzpomínek na tuto osobu, kterou Martina evidentně znala.

„Raději budeme kamarádi, jo?“ navrhuje slečna hned, jak si všimla její reakce.

„Tak jó!“ končí rozhovor.

Pokračujeme po hřebeni přes vrch Trojan, stezka zároveň tvoří hranici s Albánií, takže nahlížíme skrz slunečný opar do této atraktivní a též trochu nebezpečné země.

Máme možnost prohodit pár teplých slov s albánským druhem kozy, která je tu zastoupena hned několikrát. Tvoří početné stádečko. Jsou hezky huňaté, divné, že jim není teplo. Konverzace je však spíše jednostranná, navíc kozy pro nás nenacházejí pochopení a utíkají někam do údolí zřejmě do domovské salaše k vodě. Toto hnědočerně strakaté stádo patří k nejhezčím momentům z tohoto pohoří.

Kolem pramene s osvěžující vodou sestupujeme zpět k rozcestí pod Volušnici, potom už známou cestou dolů lesem. Snažíme se nasbírat nějaké houby k večeři.

Dole jsme co nevidět, akorát přijíždí autobus české cestovky. Turisté okamžitě zabírají půl louky a my ve strachu, že by se mohli roztahovat u ohniště, jdeme okamžitě kuchtit večeři. U nově postaveného stolu, jež stojí hned za ohništěm, stolují hezky oblečení pánové, zřejmě majitelé tohoto a okolních pozemků. Pijí značkové pití a spousta dalšího se chladí ve vaně, která tu má sloužit těm, kteří si vanu ve volné přírodě ještě nevyzkoušeli. Nám včera i dnes stačila zdejší provizorní sprcha. Jak se tak pohybuje kolem ohniště a obchodní jednání se

blíží ke konci, ve vaně pořád ještě hodně pití zbývá. Pomyšlení, naskakující v hlavě snad každého z nás při pohledu na etikety holandského piva, nabývá reálných rozměrů, když je nám od jednoho bosse nabídnuto k bezplatnému odběru. Skutečně nic nechtějí! Kupujeme tedy pro holky ještě víno zn. Vranac a Podgoričko Bielo a děláme si hezký večer. Krásně vláční obdivujeme už poněkolkáté záhadu blikající světlušky, která zde v Černé Hoře využívá chvilkové kamufláže a během letu několikrát zhasne světlo. Pak ho zase rozsvítí, ale jen na chvíli! Variant vysvětlení tohoto zvláštního jevu padlo hodně, ale žádná neměla logický podtext.

Den Lenčina vystoupení

(3. 8.)

Časně ráno vstáváme a po rychlé snídani dupeme první metry stoupáku na Karanfil. Slunce je ještě nízko, my jsme navíc ve stínu hory. POZOR! Od severu jsou vidět přicházející mraky. Že by? Nekonečně táhlé stoupání do sedla odnáší Martina záchvatem z nedostatku dechu. Zde je na místě polemika o tom, zda zastavit na předem dohodnutém místě, nebo nezastavovat a vyjít kopec celý. Každopádně Martina doufala, že se slovo dodrží, sama si neodpočinula a odskákala to. Pauza – svačíme.

„Jak dlouho tu budeme posedávat?“ táže se Lenka.

„Proč?“

„Šla bych zkusit vylézt támhle!“ a ukazuje prstem napříč ledovcovým kotlem svěrem k průrvě mezi masivem skály a ostrým a vysokým skalním pilířem.

„To klidně běž, to stihneš!“ chci si ještě chvíli odpočinout a také nechat Martinu pořádně se vydýchat, protože ta má toho dost a další záchvat s ní prožít nechci. Musí to být hodně nepříjemné.

Lenka se tedy pouští svým vysněným směrem, zatímco my okamžitě sázíme na to, jestli tam vyleze, či nikoliv.

„Kde je ta Lenka?“

„Jééé ona je teprve támhle!“ vidíme jí maličkou protloukat se někde na půli cesty mezi obrovskými balvany. K průrvě to má ještě daleko.

„To nevyleze, to nepůjde. Až tam bude, tak bude oproti té průrvě tak malá, že to nevyleze!“

„Ale jo, já myslím, že jo!“

„Ee, maximálně do půlky!“ bavíme se na její účet.

Asi po 15 minutách, což nikdo z nás nečekal, jelikož se nám všem zdála vzdálenost menší, přichází Lenka k místu, kde se má rozhodnout, jestli to dokáže, či nikoli. Je to úplně jasné. Nemá šanci! Musela by vylézt příkrou stěnu o velikosti pětipatrového panelového domu. Potvrzuje to svým „Hmm, to nejde!“, které se od skal odrazilo až k nám. Ezi alespoň fotí její pokus a následným pokřikováním na sebe domlouvají, jestli se má Lenka vrátit, nebo to vzít po vrstevnici a časem se připojit k nám. Musela by totiž absolvovat chůzi přes dno tohoto kotle a to se nám všem zdá zbytečné.

„Vezmu to nahoru a pak se tam sejdeme“ rozhoduje se Lenka.

My se také zvedáme a následujeme značku ve směru Krošnja Vrata. Po očku sledujeme na druhé straně Lenku, jak se skoro po čtyřech plazí po protějším svahu. Když přichází moment, kde by se Lenka mohla připojit k nám, je v úzkých.

„Tady se to nedá!“ smutně volá.

„Sejdi trochu níž, tam by to mohlo jít přejít“ voláme na ní rady, jak přejít příkré suťové pole.

„Nejde to!“ zaznělo rozhořčeně.

K mému údivu to Lenka vzdává a vrací se zpět dolů. Od nás totiž suťové pole nevypadalo, jako obtížná překážka. Ale zde v horách, je všechno dál, než si člověk myslí. Lenka to tedy vzdala, navíc musí sejít zpět až na dno kotle, přejít zpět na naši stranu a vystoupat to, co jsme stoupali my. Nezávidíme jí to.

Pokračujeme ve výstupu, Ezi však na Lenku věrně čeká! Ujíždějícím suťoviskem zdoláváme sedlo Krošnja vrata po 4 hodinách, zanedlouho jsou tu i ti dva. Teď už svítí slunce a tmavými obrysy lemují četná mračna na obloze. K vrcholu je to už jen slabá hodinka, avšak Lenka se po několika krocích vzdává.

„Máte to už jenom kousek!“ povzbuzují vracející se hikeři, převážně Češi. Lence to nepomáhá. Trápí jí natahlý stehenní sval a bolavé koleno. Její soukromá akcička s pilířem jí zřejmě odrovnala.

„Lenko, pojď! Táhle už je vrchol!“ přemlouvám jí, ale vidím jí zlomenou sedět na kameni. Rezignuje na všechno. Nad ní stojí její věčný stín Ezi zkoušejíc probudit v ní ještě trochu vůle.

„Lenko! Lenko! Vidíš mě? ..... Já už stojím nahoře!“ volá Petr dolů. To už docházím k top pointu i já. Chvilí po mě Lenka a Ezi.

Do pasů tlačíme vrcholová razítka, Dana se zvěčňuje do vrcholové knížky. Nejvyšší vrchol naší černohorské putovní akce je tedy všemi účastníky zdolán. Karanfil 2460 m. n. m., krásná hora poblíž albánských hranic!

Vrchol opouštíme brzy, ve vzduchu je cítit voda. Dlouho očekávaná a vymodlená mračna zakryla slunce, zvedá se vítr a sem tam letí kapka. Sestup zpět ledovcovým kotlem si zkrášluje o nějaké akrobatické skotačení na sněhovém poli. Poté se dělíme. Ezi s handicapovanou Lenkou jdou stejnou cestou do tábora, já s ostatními pokračujeme na Šupla Vrata. Musíme však zdolat další ledovcový kotel, až poté bez problémů šplháme po laně skrz skalní okno Šuplja Vrata.

Rozpršelo se. Mírně. Po dvou a půl hodinách sestupu jsme v táboře.

Drnkají nám slušně nožičky – kolena dostala zabrat. Už to dobře znám, vím že to mělo přijít, ale holky jsou z toho slušně vykolejené. Poslední náročnou etapu jsme zvládli téměř bez úhony. Lenka, která už je v táboře taky, totiž hlásí, že to s její nohou bude dobré.

Prosíme zástupce od autobusové cestovky, která včera přijela, o nějaké pivo, ale jsme odbyti. „Máme ještě dlouhou cestu a piva málo, takže vám nic neprodáme!“ Klasika. Češi se nepředají. Se včerejším zacházením dobře oblečených pánů se toto nedá vůbec srovnávat.

Kolem toulající se babka ode mne vyžebala devět éček za naše noclehy. Možná jsem k ní měl být trochu drsnější a hned jí za noclehy neplatit. Příště už si dopředu najdu nějakou výmluvu. Smutné však je, že už i tady se za nocleh platí a směřuje to tu ke komerci.

Naše jídelní spíš zeje prázdnotou, takže se k večeři odbýváme jen polévkou a chlebem.

V noci vítr přinesl mraky nacucané vodou, která v neskutečné intenzitě smáčí celou dolinu Grbaja. Déšť je doprovázen tak silnými náporů větru, že jsem nucen vyjít ven a ještě více ukotvit stan šňůrami, které jsem použil na výrobu sušáku. Teď už mi vnitřní plachta netancuje a my s Martinou a putovním Filipem můžeme klidně spát. Sláááááááááá!!! Prší.....

Boškův den

(4. 8.)

Šedivou mlhou navlhlé ráno je báječným zpestřením za ta dusná a sluncem jasně prozářená jitra. Holkám to nějak nedochází, balení mokrého tropika do batohu není z jejich strany doprovázeno zrovna oslavnými zpěvy.

Cestou do Gusinje jsme i my krátce skropeni Manituem. Opouštíme dolinu Grbaja a tím pro nás Prokleté hory končí. Ohlídím se nazpět, na ty skalnaté stěny, špice všech tvarů, které v nynější páře vypadají úplně jinak.

„Jako Jižní Amerika!“ hlásí Ezi. Má recht, tyhle pohledy znám z fotek And.

Kupujeme proviant a bereme kombi do Kolašinu.

„Johne, jak je to daleko z toho tvého kañonu Mrtvice zase na vlak?“ ptá se Ez na podrobnosti ohledně poslední etapy a všichni napjatě poslouchají.

„Podle mapy asi 25 km!“

„Takže další kombi! A má to vůbec cenu? Stojí to za to?“ pokračují otázky.

„Ivo Petr píše, že jo, ale budeme tedy hlasovat!“ což byla moje poslední naděje podívat se do tohoto místa blízko Morače.

Samozřejmě jsem byl sám proti všem. Poslední mnou plánovaná etapa v Černé Hoře tedy krachla. Holky jsou unavené, plné dojmů z hor a hlavně natěšené k moři. Navíc další kombi styl doprava je pro náš rozpočet zátěží, takže oproti úmluvě nás řidič vyhazuje místo v Kolašinu v Bjelom Polí na vlakovém nádraží. Kupujeme hromadnou jízdenku do Baru, přístavního a turistického města.

Čekání zkracujeme pivem a kávou. Objednal jsem si turka a opět jsem v Černé Hoře odbyt takovou trošičkou kávy, že bych jich dal takhle dalších pět. Navíc je servírka asi pěkně lempl, neboť místo dvou kafi přinesla tři a k nim jen jednu lžičku. To máme kafe míchat prstem? Možná je to tady zvykem, ale mě to pálí. Hrůza! Půjčuji si od Martiny a nevyvolávám scénu. To ale místní dělník, zřejmě údržbář ve službách tohoto nádraží, pouští vodu do hadice, ale takovým způsobem, že smáčí naše o zed' opřené batohy. Asi se jim tady nelíbíme. Ve finále, to už sedíme v kupé, stojí vlak 50 minut, protože čekáme na protijedoucí. Trať je totiž jednokolejná.

Odpolední rozčilení mizí při pohledu z okénka znovurozjetého železného oře. Pod námi se podél říčky vine silnice v hlubokém kañonu, za kterým se zvedají hory neskutečných tvarů. Výhledy do krajiny jsou střídány s pokukem do tunelu, jichž je na této jediné černohorské železnici něco přes 200. Skrz hlavní město Podgorici, kde nás zaujal betonový kostel, a potom napříč rozlehlými vodními plošinami Skadarského jezera, přijíždíme okolo západu slunce do Baru. Sotva stačíme opustit vagón, už nás oslovují různí taxikáři, mafiáni a bossové. Okamžitě se vyptávají.

„Kam jdeš?“ padla první otázka. Na mě! Jsou tu dost přímí a nechtějí se zbytečně zdržovat. Mohli by být trošičku zdvořilí, vykání bych uvítal.

„Kam jedeš?“

„Kam chceš svězt?“ takhle se ptají snad každého, než jim dojde, že patříme k sobě. Je nás sedm. Jich, těch kteří ještě nikoho neulovili, je asi pět.

„Nikam!“ odpovídáme doufajíc, že sami po svých si nějaký bivak v Baru najdeme. Nechceme přece platit za taxi.

„No počkat, jak nikam? Za 20 euro, dvěma auty na pláž do kempu!“ hekticky vyslovuje pán menší postavy, jež se v této bandičce chopil vůdčí role. Přitom kreslí na dlani své ruky klíčem

pomyslnou čáru, která má zřejmě znázorňovat detailní popis cesty odtud až do zmiňovaného kempu. Koukáme na tu dlaň a žasneme.

„20 euro? To je hodně, ne?“ a dáváme se do pohybu. Všichni cestující vlakem už jsou pryč. Naším drahým taxikářům přitom nevěnujeme ani pohled.

„14 euro!“ zní jejich další nabídka.

„Ne! 10!“ opovrhujeme a děláme návrhy my. Pánové kroutí hlavami.

Situace nabírá úplně jiný rozměr před nádražím. Naši taxikáři jsou nám stále v patách, když jsme osloveni úplně někým jiným.

„Vy jste Češi?“ spustí srozumitelnou češtinou vysoký pán v kalhotách a bílé košili.

„Ano!“

„Zavezu vás zadarmo do svého domu a budete bydlet za 3 eura na den!“ uskutečňuje rychlou a dle jeho tónu hlasu samozřejmě nabídku. Jistě výhodnou, ale proč se baví kamarádsky s pánem ve žlutém tričku, který nás chtě vozit za 20 euro? Do scény, jak z filmu, vstupuje příšerně zmalovaná paní s divným smíchem a chytá Danu za ruku a něco jí nesrozumitelně huhlá do ucha! Strašidelná chvíle.

„Pojedeme tímto autem, holky napřed!“ a ukazuje na bílý pick-up.

„Nééé! To ne!“

„Holky a batohy napřed! Nastupte si, pojedeme!“ nakonec vychází najevo, že slovem „napřed“ myslí pán „dopředu“. Dopředu si však sedá Ezi s Lenkou, my ostatní si s batohy sedáme do nákladního prostoru auta. S obavami očekáváme, kam nás ten pán odveze.

Projíždíme nočním Barem, pán řídí, kouří drahé cigarety a přitom ukazuje zajímavá místa ve městě.

„Jsme tu!“ vystupujeme z auta před jeho domem. Jsme v jakési veliké čtvrti jednoposchodových rodinných domů, z nichž má každý zahrádku. Stojíme pod nádhernou pergolou, ze shora se na nás smějí plody kiwi. Pán nám ukazuje jeho dům, následně však druhý domeček, ve kterém máme bydlet my. Je tu šest postelí, kuchyňka, koupelnička. Vše vypadá útulně.

„Na pláž to máte 25 minut pěšky, ale já vás tam odvezu, nebojte se, všechno bude!“ sype se z něj. Později se představuje jako Boško, rozdává vizitky a představuje nám svou rodinu. Žena je ze Znojma, Boško s ní už stihnul dvě děti.

„Mám v centru vlastní restauraci. Zastavte se, nebojte se! Za 3 eura se najíte!“

Jsme plni dojmů. Zdá se nám to vše nějak podezřele levné a jednoduché. V tom bude nějaký háček. S ubytováním tedy souhlasíme, platíme však dopředu jen za jednu noc. Co kdyby! Boško ještě nabízí prohlídku nočního Baru, kterou však odmítáme. Jsme hodně unaveni, takže si rozdělujeme postele, sprcha a jdeme spát.

Putovní Filip spí na zemi.

MOŘE, KOTOR, BAR

Jak už jsem dopředu avizoval, až pojedeme k moři, tak mi končí dovolená. Avšak mi toto plážové relaxování nevadilo, jen těch dojmů bylo méně. Anebo neumím vnímat přímořské prostředí jako jiní. Proto upozorňuji, že následujících řádků bude méně, než v jiných kapitolách. Což je možná dobře – vím, že je to dlouhé čtení.

Den Kotorský

(5. 8.)

„Jéééé, tam je zataženo! :o(Jsme u moře a je hnusně! To jsem čekala, že v horách bude vedro k padnutí a když mi začne dovolená, tak si slunce zaleze!“ s úšklebem ve tváři se svěruje Martina všem zrovna vstávajícím.

Ranní doupe se pomalu probouzí, chystá se snídaně a taky vzduchem letí pomyšlení na prohlídku Kotoru. Sama Martina navrhuje takto vyřešit dnešní pochmurný den. Nikdo není proti.

Boško nás ochotně odváží na nádraží, odtud se busem podél pobřeží, kde ve všech letoviscích nabíráme další cestující, dostáváme až do Kotoru. Jednoho z nejhistoričtějších měst na Jadranu. Po Dubrovniku, který je stále poničen válkou, je Kotor prý druhý nejhezčí. Nejnastudovanější osobou v našem kolektivu je Filip. Drže v ruce průvodce a mapku Kotoru nám sděluje, co všechno je možné vidět v tomto neobyčejném městě. K neradosti Martiny a Dany vedou naše první kroky do kopce. Na Pevnost Sv. Jana. Několik set schodů podél hradeb zdoláváme v pozvolném tempu. Jen ty dvě našťavaně funí vepředu. Na vrcholu shlížíme na Boku Kotorskou, čímž hodně lidí nazývá tuto mořskou zátoku. Kotor sloužil jako přístav. Má tedy i bohatou historii, ale tu sem psát teď nechci. Holky pohled dolů nijak nenaplnuje, jdeme tedy zpět poohlédnout se po nějakém gáblíku.

Po návštěvě jedné z mnoha restaurací jí hodnotíme známkou 5, neboť nabízí asi jen osm hlavních jídel a nemají frappé, což je základ každého podniku, jak tvrdila Dana. Hlad zaháníme u stánku s rychlým občerstvením.

Nedaleko bazénu, kde dorostenci trénují vodní pólo, my testujeme teplotu moře. S Filipem, Petrem a nějakým klučinou házíme na koš až do doby, kdy oba mají na chodidlech neskutečně ošklivé podlitiny od toho, jak hráli bosí na betonu. Jinak se už nic zajímavého neděje. Až zase v Baru, kam jsme přijeli už za tmy, hledáme ve spleti ulic Boškovu vilu. Nakonec nám poradila paní z jednoho obchodu. Boška tu znají asi všichni!

Den opalovací

(6. 8.)

Ted' sedím na koleji, dopisuji deník a přemýšlím, jak to vlastně u toho moře bylo. Dva dny vyplněné především opalovací činností mi totiž splývají v jeden, nejsem schopen vzpomenout si na stěžejní události, zařadit je a už vůbec si nepamatuji detaily. Takže jen ve zkratce:

Se vstáváním jsme nijak nespíchali. Je pravdou, že nám do spánku lezlo neskutečně otravné kokrhání sousedovic kohouta. Jestli to ovšem byl kohout. Polemika je na místě, neboť já si pod pojmem kohout představím opeřené zvíře, které kokrhá, jen když vychází slunce. Toto zvíře však vydává zvuk, záměrně jsem nepoužil slůvka kokrhá, nepodobný ničemu. Při zaposlouchání do tohoto smutného a táhlého tónu mě napadlo, že to zvíře muselo hodně trpět, umírá a právě teď je to jeho poslední den, poslední ráno, tak kokrhá a kokrhá, vlastně kňučí a kňučí. Nekonečně dlouho.

Každý z nás chtěl spát co nejdéle, ale výbuchy smíchu vyvolané tímto zvukovým vjemem vzbudili i ty nejtříšlejší spáče. Snídaně se táhne pomalým tempem až do poledních hodin. Vyletnění v pantoflích, jen já a Ez máme pohory, jdeme na pláž. Holky se úplně klepou natěšením. Všichni se společně koupeme, a dořezání od ježků, ostrých kamenů a nepořádku na dně lezeme ven na karimatky.

Bronz chytáme zhruba do pěti. Také jsme si prošli jedinou místní plážovou kolonádu. Značně hladoví a natěšení na národní černohorské jídlo – pršut, navštívujeme Boškovu restauraci. V jídelním lístku však pršut nevidíme, takže každý dle libosti objednává. Já si dal čevapčiči, *Ezi si to prý nepamatuje*, ostatní buď jehněčí, nebo vepřové maso převážně s hranolky. Všechna ta jídla pro sedm lidí nám přinesli na jednom obrovském dřevěném talíři, což působilo dost originálně.

Cestou domů odháníme nějaké žebráky, kupujeme lihoviny a dokončujeme načatý večer na baráku.

Den opalovací II.

(7. 8.)

„Jak se mate, co delate?“ ..... oznamuje svůj ranní příchod do našeho doupěte náš ubytovatel Boško. Domlouváme s ním gril na večer a také, jestli by nás nehodil do Starého Baru.

„Žadný problém, všechno bude!“

S Filipem jedeme Boškovi pomoci při nákupech, sami kupujeme kuřecí křídélka. V jeho restauraci dostáváme pytel s uhlím. Pak už jen nabrat Eziho, Lenku a Petra a jedeme do Starého Baru. Martina s Danou si jdou naplno užít pláže.

Starý Bar je historické městečko na svahu za Barem „novým“. Je dost poničeno zemětřesením, ale prý tu ještě můžeme zhlédnout zbytky města. Je zde bohatá historie v pěstování olivovníků, o čemž se přesvědčujeme v jednom takovém sadu. Do pevnosti za ty kamenné zdi nejdeme, neboť po nás chtějí zase peníze. Místo toho navštívujeme jednu ze dvou místních mešit.

Mladý klučina zrovna si hrající na kovboje se stejně starými kamarády si nás všimá před vchodem a okamžitě se nabízí, jako že nás provede. Ukazuje nám dveře, zde v korýtku, si máme umýt nohy a můžeme jít dál. Uvnitř mešity jsem poprvé v životě, chovám se tiše a opatrně, oproti našemu malému průvodci, který tu pobíhá, řádí a ječí do mikrofonu. Zjevně má radost a předvádí se. Ještě nám ukazuje schody vedoucí nahoru na minaret. Využíváme a úzkým průlezem, Petr by se tu určitě nevešel, šlapeme až nahoru, odkud máme dobrý rozhled za ty hradby města, za kterými nic zvláštního k vidění není.

Před odchodem ze vnitřku mešity nám chlapec vysvětluje, že můžeme přispět do místní kasy. S radostí tak činíme a plní dojmů odcházíme. Venku však ještě požaduje další peníze za prohlídku. Vyzbrojen umělohmotnou pistolkou hrozí Filipovi, že když mu nedá dvě eura, že ho rozhodně zdravého odejít nepustí. Filip se mu snaží vysvětlit, že nám to měl průvodce oznámit na začátku, ale marně. Po několika okamžicích chlapec střílí cosi na Filipovi nohy. Zřejmě se netrefil, protože se nic nestalo. Odcházíme z centra Starého Baru po příkré dlážděné silničce, kloužou nám nohy z toho, jak jsou kočičí hlavy hladké. Je vedro k padnutí, holky si na pláži určitě hodně užívají.

Odpoledne jsme se všichni zúčastnili plážového zevlingu, který jsme si s Filipem a Petrem příjemně lehce potápěním o kus dál na útesu.

Před rozlučkovým večerem ještě dokupujeme potřebný proviant. Poté už necháváme na grilu zlátnout kuřecí nohy. Navštěvuje nás jeden Slovák, kterého Boško dneska ubytoval. Je to mladý kluk a je tu s rodiči na dovolené. Jméno si nepamatuji.

Zahradní párty ubíhá volným tempem, převážně se kecá o tom, kterým vlakem pojedeme zítra domů. Jedou totiž vlaky dva a nestojí stejně peněz. Ráno je moudřejší večera, takže rozhodnutí padne ráno.

Den zakuklených motýlů a zpožděných vlaků (8. 8.)

Ráno se nikam nespěchá. Jen se všechno balí, Petr spravuje ucpaný odpad u dřezu a v koupelně. Náš kemp dáváme do pucu.

Petr ráno povyprávěl o tom, jak mě hledal. Byl jsem totiž tak hrozným způsobem zamotaný v prostěradle, které jsem v tom vedru použil jako příkrývku, že mě nemohl najít.

„Šel jsem k té jeho posteli, koukám tam a nevidím ho. Není tam. Tak ho hledám všude možně a John nikde!“ Tak se jdu ještě jednou podívat k posteli, přistoupím ještě blíž a on tam zas není. Až napotřetí jsem ho tam uviděl. Byl v tom zamotaný jak nějaký motýl!“

Za zmínku potom stojí příhoda, která se kdysi stala v mládí našemu putovnímu Filipovi. Malý Filip tehdy choval křečka a hodně si s ním hrál....

„Jednou jsem ho vozil na vláčku! Já měl vláčky a posadil jsem ho na lokomotivu a vozil jsem ho! A jednou mi z té lokomotivy, takhle v zatáčce, spadnul.“ Všichni se strašně smějeme. Ale není konec....

„On jak spadnul na ty koleje, tak v nich byl proud, takže jsem ho trochu potrápil elektřinou!“ to už se skoro válím po zemi.

Loučíme se s Boškem, pokoj předáváme v lepším stavu, než byl, a jdeme na nádraží. Kupujeme společné jízdné do Mojkovace, protože odtamtud už máme zpáteční až domů. Znovu se kocháme cestou nádhernými pohledy na hory a jak sluníčko pomalu zapadá, loučíme se s Černou Horou.

Jsme rozděleni ve dvou kupé. Jedno je totiž pro šest lidí, nás je sedm. Obětavý Ezekiel si s Lenkou sedá vedle a čenžuje si sedadlo se Srbem, který si sedá k nám. Dáváme se hned do řeči, rozumíme si pěkně, Srb je učitel a má kořeny na Slovensku. Povídáme si o politické situaci státu Srbsko a Černá Hora, o Černohorcích samotných a o tom, jak to všechno směřuje bůhvíkam. Chystají se v Srbsku totiž volby, které nejspíš ovládnou radikálové a ty slibují další bombardování Bělehradu. Pesimistickou debatičku přerušujeme a raději hrajeme karty. Novou hru „Twist“, kterou nás tento příjemný mladý muž naučil.

Už je tma, čas se chýlí k minutě, kdy bychom měli přestupovat, ale my z daleka nejsme v Bělehradě. Nevadí, malé zpoždění nám přece nevadí, máme hodinu fóra. Jenže minuty utíkají, hodina je pomalu pryč a máme strach, že nám spoj z Bělehradu ujede. Stojíme v uličce připravení k výsadbě a následnému běhu po nástupištích shánějíc se po tom správném vlaku.

„Teď ještě ne, to není Bělehrad! Ještě asi patnáct minut!“ volají lidé všude okolo.

„Hm.. to je pěkně. Už to vidím na noc v hlavním městě Srbska! A podle toho, kolik je hodin a kolik máme (nemáme) peněz to nebude jednoduché.“

Do Bělehradu přijíždíme s osmdesátiminutovým zpožděním. Tedy 20 minut po odjezdu vlaku na Budapešť. Jenže ten tu naštěstí stojí. Je narvaný k prasknutí, ale je tu! Počkal na nás! Pojedeme domů, jupí! Vagón s lůžkovými vozy je sice zavřený a beznadějně plný stejně jako

všechna sedadla, takže se mačkáme v uličce. Holky nakonec nějaká místa našly, takže aspoň ony sedí. Spokojeni z toho, že nás žádné bělehradské toulání po hotelích nečeká, sedáme si tedy kam to v tomto vlaku jenom jde.

Já sedím v uličce na zemi, vedle mě Filip, Petr stojí u okna. Ezi, Lenka, Martina i Dana sedí na sedadlech. V té uličce se to ale dlouho vydržet nedá! Jsem rád, že jsme ten vlak stihli, ale doufám, že se brzo uvolní nějaké to místo v kupé. Kuřáci totiž na chodbičce hulí a otevírají na mě okno. Ke všemu tomu nepohodlí patří ještě skutečnost, že jsme ještě z nádraží vlastně nevyjeli. Nikdo neví proč, ale stojíme pořád na nádraží.

Konečně se to pohnulo. Ale asi jen na hodinu, kdy v další stanici zase posunujeme. Zbavujeme se posledního vagónu, abychom si ho zase vzali zpátky. Šílená! Zdlouhavá! A strašně unavující tato balkánská železniční doprava. Stejně pocity má i pán, zjevně Čech, pobíhající s rodinou a malým děckem po nástupišti volajíc ke všem těm „ajzlboňákům“ neslušná slova, která jen podtrhují tento organizační chaos. Ale práva se tu nedovolá. Jede evidentně z dovolené, neboť má kufr. Koupil si drahou jízdenku do vlaku a teď se musí mačkat, jako všichni. Celou dlouhou cestu až do Budapeště, kde vlak končí!

Den poslední

(9. 8.)

Takhle jedeme nocí nějakých sedm hodin do Maďarska. Na hranicích je to taky unikum. Vlak stojí a čeká na to, až ho prolezou pohraničníci. A ti si dávají na čas. Další zbytečné čekání. Je nám jasné, že v Pešti už přípoj nechytíme. Cestou se různě střídáme na sedačkách, holky pak také stojí v uličce.

V Budapešti zjišťujeme další nejbližší vlak domů, Petr s Ezim se ujišťují, že jím můžeme s našimi jízdenkami normálně jet.

„Bez problémů! Můžete oba tímto vlakem jet!“ řekla paní za přepážkou.

Máme totiž dvě skupinové jízdenky. Jednu Ezi kupoval v Praze a jednu Petr v Brně. Nejsou však stejné. Trasa jízdy na ní vyznačená je na každé z nich v úseku Bratislava – Budapešť jiná. S klidným svědomím však nastupujeme po hodině čekání a jedeme.

Maďarská kontrola proběhla v pohodě, avšak průvodčí na Slovensku dělá problémy. Tento čobol, není schopen pochopit situaci ani po důkladném vysvětlení. Argumentuje slovy: „Nemáte platnou jízdenku přes Slovensko!“ a hrozí Petrovi vysokou pokutou. Sedíme v Intercity. Snažíme se, seč můžeme, ale nic naplat. Nakonec se hnusný a podvratácký čobolák nechává od Petra uplatit tisícikorunou. Jedeme klidně dál, ale v hlavě nám tento fakt vrtá ještě dlouho. Maďarská paní za přepážkou si asi sedí s čistým svědomím, ale nám pěkně zavařila. A neoblomný průvodčí, kterému by to vůbec nic neudělalo, kdyby nás nechal být, si zpřijemnil den a okradl naše kamarády o peníze. Paradoxní na tom všem je, že skupinové jízdné pro Petra, Danu a Filipa bylo přes maďarský úsek dražší. Jedou tedy levnější variantou a ještě k tomu teď navíc musejí platit pokutu.

V Brně jsme kolem poledne. Loučíme se Petrem, Danou, Filipem, máváme a pokračujeme každý po svém. Lenka do Prahy, Já s Martinou a Ezim v Kolíně měníme Intercity za rychlík do Litoměřic.

Shrnutí předkožky:

Nepříjemnou cestou domů končí tento výlet do Černé Hory. Vždy na konci deníku z takovéto akce jsem psal nějaký závěr či hodnocení. Udělám to i nyní. Byl to můj nejdelší vandr a téměř polovina naší party byly holky. Měl jsem obavy z rozbrojů a nevěle chodit takové dálky, ale ušli jsme, co jsme si všichni předsevzali. Nikomu se nic vážného nestalo. Většinou byla dobrá nálada. A jestli jí někdo kazil, tak to bylo otravné sluníčko. S vařením mě všichni pomáhali, z čehož jsem byl nadmíru potěšen. Nejsem si totiž v kuchyni vůbec jistý.

Myslím, že už mám něco za sebou, ale vandr v Černé Hoře mě opět hodně naučil. I když vím, že na místě, kam máme přijít, bude voda, příště jí vezmu o něco více, než jen na cestu. A nebude se tak opakovat situace z Bjelasice. Také si na tak dlouhou dovolenou vezmu více peněz. Půjčování si od Dany a Petra mi nebylo po vůli. A mnoho jiného.

Nakonec se mi líbilo, jak jsme to všechno naplánovali. Chůze po horách a potom relaxace na pláži.

Toť Černá Hora! Krásná země! Bezpečná, s drahou dopravou, ale s jinak levnými věcmi. Kdybych se tam měl někdy vracet, vyzkoušel bych tu část pohoří Proklatije, která už leží za Plavem, v Albánii a u Kosova.

Úplným závěrem se omlouvám všem čtenářům. Víím, bylo to dlouhé, ale jestli jste vydrželi až sem, muselo vás to bavit. A jestli ne, tak mi nenadávejte. Nebo na svoji obranu použijí Petrovu putovní hlášku: „BEZ KOVBOJEK!!!“

Johny